

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱԿԱՎՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ԴԱՏԱՐԱՆ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ**

Հայցային վաղեմություն կիրառելու միջնորդությունը մերժելու և
քաղաքացիական գործի քննությունը վերսկսելու մասին

«13» նոյեմբերի 2023թ.

ք.Երևան

ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը՝

Նախագահությամբ դատավոր՝ Կ. Բադալյանի

Քարտուղարությամբ՝ Զ. Պետրոսյանի

Մասնակցությամբ՝

Հայցվոր՝ ՀՀ Գլխավոր դատախազության
ապօրինի ծագում ունեցող գույքի
բռնագանձման գործերով

վարչության դատախազ՝ Ն. Տեր-Թորոսյանի

Պատասխանողներ Արամ Վարդանյանի,
Կարեն Վարդանյանի, Ելենա Վարդանյանի

ներկայացուցիչներ, փաստաբաններ՝ Լ. Սահակյանի, Ա. Կիվիրյանի

դռնբաց դատական նիստում քննելով թիվ ՀԿԴ/0017/02/22 քաղաքացիական գործով հայցային
վաղեմություն կիրառելու վերաբերյալ պատասխանողներ Արամ Վարդանյանի, Կարեն
Արամի Վարդանյանի, Ելենա Արամի Վարդանյանի ներկայացուցիչներ՝ փաստաբաններ Լուսինե
Սահակյանի և Արամազդ Կիվիրյանի միջնորդությունը.

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

1. Դատավարական նախապատմություն

ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով
վարչությունը հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր
իրավասության դատարան ընդդեմ Արամ Վոլոդյայի Վարդանյանի, Կարեն Արամի Վարդանյանի
և Ելենա Արամի Վարդանյանի՝ ապօրինի ծագում ունեցող գույքերի բռնագանձման պահանջի
մասին:

Քաղաքացիական գործին տրվել է թիվ ԵԴ/3051/02/22 համարը, և Երևան քաղաքի առաջին
ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատավոր Ն.Ավետիսյանի 02/03/2022
թվականի որոշմամբ հայցադիմումն ընդունվել է վարույթ:

Դատավոր Ն.Ավետիսյանի 12/09/2022 թվականի՝ «Քաղաքացիական գործն ըստ
ենթակայության հանձնելու մասին» որոշման հիման վրա թիվ ԵԴ/3051/02/22 քաղաքացիական
գործն ըստ ենթակայության հանձնվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին:

Հակակոռուպցիոն դատարանում թիվ ԵԴ/3051/02/22 քաղաքացիական գործին տրվել է նոր՝
թիվ ՀԿԴ/0017/02/22 համարը:

Թիվ ՀԿԴ/0017/02/22 քաղաքացիական գործը 15/09/2022 թվականին հանձնվել է դատավոր
Կ.Բադալյանի աշխատատեղում:

Դատարանի 19/09/2022 թվականի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ընդունվել է վարույթ և նշանակվել է նախնական դատական նիստ:

25/11/2022 թվականին հայցվորի ներկայացուցիչը ներկայացրել է հայցի հիմքի և առարկայի փոփոխությունը թույլատրելու վերաբերյալ միջնորդություն, որը Դատարանի որոշմամբ բավարարվել է և թույլատրվել հայցի հիմքի և առարկայի փոփոխությունը:

17/02/2023 թվականին հայցվորի ներկայացուցիչը ներկայացրել է նոր պատասխանող ներգարվելու մասին միջնորդություն, որը Դատարանի 13/03/2023 թվականի որոշմամբ բավարարվել է:

17/02/2023 թվականին հայցվորի ներկայացուցիչը ներկայացրել է երրորդ անձ ներգարվելու մասին միջնորդություն, որը Դատարանի 13/03/2023 թվականի որոշմամբ բավարարվել է:

27/03/2023 թվականին հայցվորի ներկայացուցիչը ներկայացրել է հայցի առարկան փոփոխելու վերաբերյալ միջնորդություն, որը Դատարանի 26/04/2023 թվականի որոշմամբ բավարարվել է և թույլատրել հայցի առարկայի փոփոխությունը:

07/11/2023 թվականին Պատասխանողներ Արամ Վուրդյայի Վարդանյանի, Կարեն Արամի Վարդանյանի, Ելենա Արամի Վարդանյանի ներկայացուցիչներ, փաստաբաններ Լուսինե Սահակյանը և Արամազդ Կիվիրյանը ներկայացրել են միջնորդություն հայցային վաղեմություն կիրառելու մասին:

07/11/2023 թվականի դատական նիստում հայցային վաղեմություն կիրառելու միջնորդության քննությունն ավարտվել է և դատական ակտի հրապարակման օր է նշանակվել 2023 թվականի նոյեմբերի 13-ը:

2. Հայցային վաղեմություն կիրառելու միջնորդություն և դիրքորոշում

Վկայակոչելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 331-րդ, 332-րդ, 335-րդ, 337-րդ, 344-րդ հոդվածները, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 168-րդ հոդվածը, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի թիվ ԵՇԴ/0185/02/14, թիվ ԵՄԴ/0529/02/14 քաղաքացիական գործով կայացված որոշումները, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի ՍԴԴ-1611 որոշումը պատասխանողների ներկայացուցիչներ, փաստաբաններ Լուսինե Սահակյանը և Արամազդ Կիվիրյանը միջնորդությամբ հայտնել են հետևյալը.

Դատարանի վարույթում է քննվում թիվ ՀԿԴ/0017/02/22 քաղաքացիական գործն ըստ հայցի ՀՀ գլխավոր դատախազության, ի դեմս՝ ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության ղեկավար Արամ Վուրդյայի Վարդանյանի, Կարեն Արամի Վարդանյանի, Ելենա Արամի Վարդանյանի, Ալինա Գևորգյանի, երրորդ անձ՝ Վարդան Հովսեփյան՝ ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջի մասին:

Հարկ է նշել, որ սույն գործով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքը հանդիսանում է այն բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող կիրառելի նորմատիվ իրավական ակտը, որով ղեակավարվելով պետք է հաշվարկվի հայցային վաղեմության ժամկետները և համապատասխան ժամկետի պահպանմամբ ներկայացվի հայց:

Ըստ այդմ՝ հարկ է նկատել, որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 344-րդ հոդվածով հստակ սահմանված են այն պահանջները, որոնց վրա հայցային վաղեմությունը չի տարածվում, իսկ սույն գործով ներկայացված ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջը ներառված չէ այդ պահանջների ցանկում, ուստի և սույն գործով հայցային վաղեմության ժամկետը հանդիսանում է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով սահմանված հայցային վաղեմության ընդհանուր ժամկետը, որի պայմաններում գտնում ենք, որ հայցադիմումը ներկայացվել է հայցային վաղեմության ժամկետի բաց թողնմամբ:

Այսպիսով, հայցադիմումով նշվել է, որ Արամ Վարդանյանի կողմից ձեռք են բերվել գույքեր, որոնք իբր չեն հիմնավորվում օրինական եկամուտներով: Հայցադիմումով նշվել է նաև, որ Արամ Վարդանյանի որդու՝ Կարեն Արամի Վարդանյանի և դստեր՝ Ելենա Վարդանյանի, անվամբ հաշվառվել են մի շարք անշարժ գույքեր, որոնց իրական շահառուն՝ այսինքն անձը, ում անունից, ում օգուտին կամ որի հաշվին հոսանքային է գործարքը (գործողությունը) կամ ում վերահսկում է

գործարքն ի սկզբանե հանդիսացել է Արամ Վարդանյանը և այդ գույքերն օրենքի իմաստով անհրաժեշտ է դիտարկել որպես վերջինիս պատկանող (պատկանած):

Ինչպես տեսնում ենք, սույն գործով Կարեն Վարդանյանը և Ելենա Վարդանյանը դիտարկվելով որպես Արամ Վարդանյանի հետ փոխկապակցված անձինք, ներգրավվել են որպես պատասխանողներ:

Հարկ է նշել, որ ներկայացված հայցապահանջի հիմքում որպես ենթադրյալ ապօրինի ծագում ունեցող գույքի ձեռք բերման սկզբնական ժամկետ դիտարկվել է 2003 թվականը, այնինչ դատական հայցը ներկայացվել է 20/01/2022 թվականին՝ շուրջ 19 տարի անց, ավելին 04/12/2018թ ՀՀ քննչական կոմիտեի Երևան քաղաքի քննչական վարչության Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական շրջանների քննչական բաժնում ՀՀ քրեական օրենսգրքի 112-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 235-րդ հոդվածի 1-ին մասով հարուցվել է թիվ 12120618 քրեական գործը, որով որպես մեղադրյալ ներգրավվել է Արամ Վոլոդյայի Վարդանյանը, ընդ որում՝ ինչպես հետևում է սույն քաղաքացիական գործով ներկայացված հայցադիմումից, նշված քրեական գործը հիմք է հանդիսացել սույն քաղաքացիական գործով պահանջ ներկայացնելու համար: Այսինքն՝ նույնիսկ 04/12/2018թ-ից հայցային վաղեմության ժամկետը հաշվարկելու պայմաններում ստացվում է, որ Հայցվորի կողմից հայցադիմումը ներկայացվել է հայցային վաղեմության ժամկետը բաց թողնելուց հետո:

Տվյալ դեպքում, Հայցվորի կողմից հայցադիմումով նշվել է, որ գույքերի ձեռք բերումը տեղի է ունեցել 2003 թվականից, այսինքն, այդ պահից սկսած Հայցվորը դիտարկել է, որ դրանք ձեռք են բերվել իբր ոչ օրինական եկամուտներով, ընդ որում, Հայցվորը տվյալ դեպքում, հանդես գալով որպես պետության ենթադրյալ շահերով ղեկավարվող սուբյեկտ, ներկայացրել է դատարանին նաև համապատասխան պետական մարմիններից ձեռք բերված փաստաթղթեր գույքերի պատկանելիության, դրանց ձեռքբերման հիմքերի մասով, այսինքն, համապատասխան պետական մարմինները ոչ միայն պետք է իմանային, այլ ակնհայտորեն իմացել են, թե կոնկրետ որ գույքային միավորը երբ է ձեռք բերվել, ում կողմի, ինչպիսի եկամուտներ են ունեցել անձինքն և այլն: Հակառակ պարագայում, կատարվի մի իրավիճակ, երբ պետական մարմինը, ցանկացած պահի կարող է հայտնել, որ նոր է օրինակ հարցում կատարել և պարզել, թե ուսկայի գույքային միավորներ են առկա գրանցված այս կամ այն անձի անվամբ կամ ինչպիսի եկամուտներ են ունեցել կոնկրետ սուբյեկտները:

Հատկանշական է նաև, որ դատական պրակտիկայում տարբեր վարույթներով նույնպես եկել է նման եզրահանգման, առ այն, որ այս կամ այն գործողություններն իրականացնելու լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից, իր ենթադրյալ իրավունքների պաշտպանության համար նախ պետք է կատարվեն ակտիվ գործողություններ, և ինքնին այն հանգամանքի վկայակոչումը, որ վերջինս այս կամ այն տեղեկությունների ստացման մասով ակտիվ գործողությունները կատարել է հետագայում, որի հետևանքով ձեռք է բերել որոշակի տեղեկություններ, հիմք չի կարող հանդիսանալ բաց թողնված ժամկետը հարգելի համարելու համար (տես, թիվ ՎԴ/3760/05/19 վարչական գործով ՀՀ վերաքննիչ դատարանի կողմից կայացված որոշումը):

Համադրելով վերոնշյալ դիրքորոշումը սույն քաղաքացիական գործի փաստական հանգամանքների հետ, կարող ենք արձանագրել, որ սույն դեպքում ևս պետությունը, ի դեմս իրավասու մարմնի, իր իրավունքների ենթադրյալ խախտման մասին կարող էր տեղեկանալ շատ ավելի վաղ, քան ձեռնարկել է միջոցներ դրանց ենթադրյալ պաշտպանությունը կազմակերպելու նպատակով, որպիսի պայմաններում վերջինս բաց է թողել հայցային վաղեմության ժամկետը:

Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված իրավունքին առնչվող դիրքորոշումներում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն արձանագրել է, որ վաղեմության ժամկետը «ծառայում է մի ժամանակահատվածում նպատակներին. ողորձել են՝ հոսման և ողորշանիության և

դժվարությամբ վիճարկելի պահանջներից պաշտպանությունը, անարդար որոշումների նախականիտումն այն դեպքերում, երբ դատարանից պահանջվի լուծել պահանջը վաղ անցյալում տեղի ունեցած փաստերի հաստատման միջոցով և այնպիսի ապացույցներով, որոնք զգալի ժամանակ անցնելու պատճառով այլևս անարժանահավատ կամ ոչ ամբողջական են դարձել» (տես, Սթաբինգսը և այլք ընդդեմ Միացյալ Թագավորության, թիվ 22083/93 և 22095/93 դիմումներ, կետ 51, 22/10/1996թ-ի վճիռ, ինչպես նաև Կոեմեն և այլք ընդդեմ Բելգիայի, թիվ 32492/96 և 4 այլ դիմումներ, 146 կետ, 22/06/2000թ-ի վճիռ):

Այսպիսով, ամփոփելով վերոգրյալը գալիս ենք այն եզրահանգման, որ հայցային վաղեմության կիրառման դատավարական կարգը կոչված է երաշխավորելու դատավարական խանյողության սկզբունքի իրացումը քաղաքացիական դատավարությունում և հայցային վաղեմության ժամկետի լրացած լինելու փաստի հաստատումը վկայում է հայցի իրավունքի դատավարական կողմի, այսինքն՝ վեճը դատական կարգով քննելու և լուծելու իրավունքի դադարման մասին, ուստի տվյալ դեպքում հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Հայցվորի կողմից հայցը ներկայացվել է հայցային վաղեմության ժամկետի խախտմամբ, հայցը ենթակա է մերժման հայցային վաղեմության ժամկետը Հայցվորի կողմից բաց թողնելու հիմքով:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը, ի գիտություն ընդունելով, որ Հայցվորի կողմից ներկայացված հայցն անհիմն է և ենթակա է մերժման, գտնում ենք, որ ներկայացված հայցը ենթակա է մերժման նաև հայցային վաղեմության ժամկետը լրացած լինելու հիմքով, ուստի և խնդրում ենք թիվ ՀԿԴ/0017/02/22 քաղաքացիական գործով կիրառել հայցային վաղեմություն և ՀՀ հլխավոր դատախազության՝ ի դեմս ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության կողմից ներկայացվախ հայցն ընդդեմ Արամ Վուրդյայի Վարդանյանի, Կարեն Արամի Վարդանյանի և Ելենա Արամի Վարդանյանի՝ ապօրինի ծագում ունեցող գույքերի բռնագանձման պահանջի մասին, մերժել՝ հայցային վաղեմության ժամկետը լրացած լինելու հիմքով:

3. Հայցվորի ներկայացուցչի առարկություններ

ՀՀ գլխավոր դատախազության ներկայացուցիչը առարկել է ներկայացված միջնորդության դեմ՝ հայտնելով հետևյալը.

Արամ Վարդանյանին պատկանող գույքի առնչությամբ ուսումնասիրությունը սկսվել է դեռևս 2020 թվականի հոկտեմբերի 8-ին: 2022 թվականի հունվարի 20-ին ներկայացվել է հայցադիմում օրենքով սահմանված եռամյա ժամկետում, իսկ համապատասխան միջնորդությունը հայցի հիմքի և առարկայի փոփոխության վերաբերյալ 2022 թվականի նոյեմբերի 25-ին: Եվ համապատասխան հայցադիմումը և հայցի հիմքի և առարկայի փոփոխությունը թույլատրելու վերաբերյալ միջնորդությունը ներկայացվել է օրենքով սահմանված ժամկետում ուստի հայցային վաղեմության հարց չի կարող քննարկվել:

Հայցի հիմքի և առարկայի փոփոխությունը նախատեսվում է քաղաքացիական դատավարության ընդհանուր նորմերով այսինքն՝ հայցվորը տնօրինչականության սկզբունքից ելնելով հայցի հիմքի և առարկայի փոփոխություն ներկայացնելու իրավունք ունի: Ի սկզբանե ներկայացվել է ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին պահանջ, որը շարունակում է պահպանվել:

5. Դատարանի պատճառաբանություններ և եզրահանգում

Քննելով հայցային վաղեմություն կիրառելու միջնորդությունը, լսելով կողմերի ներկայացուցիչների դիրքորոշումները, առարկությունները, ուսումնասիրելով գործի նյութերը, Դատարանը հանգում է հետևյալին.

Գործի նյութերում առկա ապացույցներով հաստատվում են հայցային վաղեմության միջնորդությունների քննության համար էական նշանակություն ունեցող հետևյալ փաստերը.

1. ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչությունում 08/10/2020 թվականին որոշում է կայացվել ուսումնասիրություն սկսել Արամ Վուրդյայի Վարդանյանին պատկանող գույքի առնչությամբ՝ ուսումնասիրությունը տարած

2. ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության դատախազ Նելլի Տեր-Թորոսյանի ստորագրությամբ և ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության պետ Ս.Ամիրխանյանի ուղեկցական գրությամբ 20/01/2022 թվականին հայցադիմում է մուտքագրվել Երևանի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան ընդդեմ Արամ Վոլոդյայի Վարդանյանի, Կարեն Արամի Վարդանյանի և Ելենա Արամի Վարդանյանի՝ ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջի մասին, որը Դատարանի 02/03/2022 թվականի որոշմամբ ընդունվել է վարույթ (հիմք՝ հայցադիմում, ուղեկցական գրություն, որոշում):

3. Հայցվորը 25/11/2022 թվականին ներկայացրել է հայցի հիմքի և առարկայի փոփոխություն, որը Դատարանի 02/02/2023 թվականի նիստում արձանագրային որոշմամբ թույլատրվել է (հիմք՝ միջնորդություն և արձանագրային որոշում):

4. Հայցվորը 27/03/2023 թվականին ներկայացրել է հայցի առարկայի փոփոխություն, որը Դատարանի՝ 26/04/2023 թվականի որոշմամբ թույլատրվել է (հիմք՝ միջնորդություն և որոշում):

23/05/2020 թվականից ուժի մեջ մտած և գործող՝ «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ նաև՝ Օրենք) 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են սույն օրենքով, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքով և այլ օրենքներով:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ եթե նույն օրենքով սահմանված են այլ կանոններ, քան Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքով կամ այլ օրենքներով, ապա գործում են սույն օրենքով սահմանված կանոնները:

Օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ նույն օրենքում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.

ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման վարույթ՝ ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման նպատակով իրավասու մարմնի մայրամուտից ընթացակարգ, որն սկսվում է հայց հարուցելու հիմքերի ուսումնասիրություն սկսելու վերաբերյալ որոշման կայացմամբ, ներառում է գույքի քաղաքացիական բռնագանձման հայցի հարուցումը և ավարտվում է ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման հայցի վերաբերյալ օրինական ուժի մեջ մտած եզրափակիչ դատական ակտով կամ սույն օրենքով նախատեսված այլ հիմքերով.

հայց հարուցելու հիմքերի ուսումնասիրություն (այսուհետ նաև՝ ուսումնասիրություն)՝ ընթացակարգ, որն ուղղված է ապօրինի ծագում ունեցող գույքի առկայության, դրա ծավալների և շահագրգիռ անձանց շրջանակի վերաբերյալ տվյալներ ձեռք բերելուն:

Մինչև 10/07/2022 թվականը գործած խմբագրությամբ Օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ուսումնասիրությունը կարող է տևել առավելագույնը երկու տարի: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ 1-ին մասով նախատեսված ժամկետների խախտմամբ ներկայացված հայցը համարվում է ներկայացված հայցային վաղեմության ժամկետի բացթողումով:

Օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասը փոփոխվել է 09/06/2022 թվականին ընդունված և 10/07/2022 թվականին ուժի մեջ մտած ՀՕ-270-Ն օրենքով, որի 5-րդ հոդվածի համաձայն՝ ուսումնասիրության սկզբնական՝ երկու տարի ժամկետը փոխարինվել է երեք տարի ժամկետով:

ՀՕ-270-Ն օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ սույն օրենքի 5-րդ հոդվածով նախատեսված ժամկետը տարածվում է նաև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահին չավարտված ուսումնասիրությունների վրա:

ՀՕ-270-Ն օրենքի 10/07/2022 թվականին ուժի մեջ մտնելիս 22-89-20 ուսումնասիրությունը եղել է ավարտված, իսկ հայցը՝ դատարանում հարուցված, հետևաբար օրենքի փոփոխությունը չի տարածվում նշված ուսումնասիրության վրա:

ՀՀ ռադարագիստային ռադարակառուցության օրենսգրքի 168-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝

փաստը մինչև գործով ապացուցման պարտականությունը բաշխելու մասին որոշում կայացնելը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նա հիմնավորում է տվյալ փաստը մինչև այդ վկայակոչելու անհնարինությունն իրենից անկախ պատճառներով: Այդ դեպքում հայցային վաղեմության ժամկետի լրանալու փաստը կարող է վկայակոչվել ոչ ուշ, քան մինչև առաջին ատյանի դատարանում դատաքննության ավարտը:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ հայցային վաղեմություն կիրառելու մասին միջնորդություն ներկայացված լինելու դեպքում դատարանը սույն օրենսգրքի 167-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-6-րդ կետերում նշված դատավարական գործողությունները կատարելուց հետո հայցային վաղեմություն կիրառելու դիմումի և դրա դեմ բերված առարկությունների հիման վրա արձանագրային որոշմամբ՝ 1) որոշում է միջնորդության լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստերի շրջանակը, 2) գործին մասնակցող անձանց միջև բաշխում է միջնորդության լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստերի ապացուցման պարտականությունը, 3) գործին մասնակցող անձանց հետ քննարկում է նրանց կողմից ապացույցներ ներկայացնելու համար ժամկետ տրամադրելու հարցը և անհրաժեշտության դեպքում սահմանում է ապացույցներ ներկայացնելու ժամկետը, 4) իրականացնում է հայցային վաղեմություն կիրառելու մասին միջնորդության արդյունավետ քննությանն ուղղված այլ գործողություններ:

Հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ նույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված գործողությունները կատարելուց հետո դատարանը, հաշվի առնելով գործին մասնակցող անձանց կարծիքը, որոշում է հայցային վաղեմություն կիրառելու միջնորդությունը տվյալ կամ հաջորդ դատական նիստում քննելու հարցը:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ հայցային վաղեմություն կիրառելու միջնորդության և դրա դեմ բերված առարկությունները քննարկելուց հետո դատարանը գործի քննությունը հայտարարում է ավարտված և հրապարակում է դատական ակտի հրապարակման ժամանակը և վայրը:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 331-րդ հոդվածի համաձայն՝ հայցային վաղեմություն է համարվում իրավունքը խախտված անձի հայցով իրավունքի պաշտպանության ժամանակահատվածը:

Նույն օրենսգրքի 332-րդ հոդվածի համաձայն՝ հայցային վաղեմության ընդհանուր ժամկետը երեք տարի է:

Օրենսգրքի 333-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ անհատների որոշ տեսակների համար օրենքով կարող են սահմանվել հայցային վաղեմության ընդհանուր ժամկետի համեմատությամբ կրճատ կամ ավելի երկար հատուկ ժամկետներ:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ նույն օրենսգրքի 331, 334-343 հոդվածների կանոնները տարածվում են նաև հայցային վաղեմության հատուկ ժամկետների վրա, եթե այլ բան սահմանված չէ օրենքով:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 337-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ հայցային վաղեմության ժամկետի ընթացքն սկսվում է այն օրվանից, երբ անձն իմացել է կամ պետք է իմացած լինել իր իրավունքի խախտման մասին: (...)

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 340-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ հայցային վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատվում է սահմանված կարգով հայցը հարուցելով, ինչպես նաև պարտավոր անձի կողմից պարտքի ճանաչումը վկայող գործողությունները կատարելով:

Նույն հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ ընդհատումից հետո հայցային վաղեմության ժամկետի ընթացքը նորից է սկսվում: Մինչև ընդհատումն անցած ժամանակը չի հաշվվում նոր ժամկետի մեջ:

Հայցային վաղեմության ժամկետի ընդհատման հարցին անդրադարձել է ՀՀ սահմանադրական դատարանը 19/04/2016 թվականի թիվ ԱԴԴ-1265 որոշմամբ՝ արձանագրելով:

որ. «...ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 340-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսվում է հայցային վաղեմության ժամկետի ընթացքի ընդհատման երկու հիմք, այն է՝

1. հայցային վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատվում է սահմանված կարգով հայցը հարուցելով,

2. պարտավոր անձի կողմից պարտքի ճանաչումը վկայող գործողությունները կատարելով:

Այս պայմաններից որևէ մեկի առկայությունը բավարար է, որպեսզի ընդհատվի հայցային վաղեմության ժամկետի ընթացքը: (...)

Հայց հարուցելու հետ կապված իրավակարգավորումները նախատեսված են ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 13-րդ գլխով, ըստ որի՝ հայց հարուցելն իրենից ներկայացնում է այնպիսի իրավական փաստ, որն ի հայտ է գալիս հայցադիմում ներկայացնելով և դատարանի կողմից համապատասխան որոշմամբ այն ընդունելով: (...)

Հետևաբար՝ սահմանված կարգով հայց հարուցելը փաստվում է հայցադիմումն ընդունելու մասին դատարանի կայացրած որոշմամբ...»:

Դատարանը գտնում է, որ վիճելի իրավահարաբերության նկատմամբ կիրառման է ենթակա հայցային վաղեմության հատուկ ժամկետը հետևյալ հիմնավորմամբ.

սույն որոշման վկայակոչված իրավակարգավորումներից հետևում է, որ պահանջների որոշ տեսակների համար օրենքով կարող են սահմանվել հայցային վաղեմության ընդհանուր ժամկետի համեմատությամբ կրճատ կամ ավելի երկար հատուկ ժամկետներ, որպիսին սահմանված է եղել կիրառելի խմբագրությամբ «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջի մասին» օրենքի 8-րդ հոդվածով:

Միաժամանակ դատարանը հիմք ընդունելով «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջի մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի 2-րդ կետը արձանագրում է, որ Օրենքով նախատեսվել է ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջի ներկայացման համար սահմանված հայցային վաղեմությունը կրճատ՝ երկու տարվա ժամկետը, որը Օրենքի իմաստով գործնականում այն ժամկետն է, որի ընթացքում հայցվորը կարող է իրականացնել հայց հարուցելու հիմքերի ուսումնասիրություն և խախտված իրավունքի պաշտպանություն հայցել դատարանից:

Սակայն Օրենքի 8-րդ հոդվածի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ օրենսդիրը հայցային վաղեմության ժամկետը հավասարեցրել է ուսումնասիրության ժամանակահատվածին և ուղղակի պահանջ է նախատեսել առ այն, որ ուսումնասիրության ժամկետը չի կարող գերազանցել սահմանված հայցային վաղեմության ժամկետը:

Փաստորեն իրավասու մարմինը պարտավոր է այնպես իրականացնել ուսումնասիրությունը և հայցի դատարան ներկայացումը, որպեսզի այդ գործողությունների իրականացումը չգերազանցի հայցային վաղեմության երկու տարին, հակառակ դեպքում դա Օրենքի իմաստով կոիտարկվի որպես հայցային վաղեմության ժամկետի խախտում:

ՀՀ սահմանադրական դատարանի 19/04/2016 թվականի թիվ ՍԴՈ-1265 որոշմամբ արտահայտած դիրքորոշման համաձայն՝ հայց հարուցելն իրենից ներկայացնում է այնպիսի իրավական փաստ, որն ի հայտ է գալիս հայցադիմում ներկայացնելով և դատարանի կողմից համապատասխան որոշմամբ այն ընդունելով: ... սահմանված կարգով հայց հարուցելը փաստվում է հայցադիմումն ընդունելու մասին դատարանի կայացրած որոշմամբ...:

Դատարանը հարկ է համարում նախ անդրադառնալ **«հայցի առարկա», «պաշտպանության ենթակա իրավունք կամ օրենքով պահպանվող շահ»** արտահայտությունների բացահայտմանն ինչպես դրանց դատավարական նշանակությանն ընդհանրապես, այնպես էլ՝ սույն գործով:

Դատարանն արձանագրում է, որ հայցի առարկան այն նյութաիրավական պահանջն է, որը հայցվորը հասցեագրում է պատասխանողին, և որի վերաբերյալ դատարանը որոշում է ևսլաճնում: Ընդ որում. հալաի առառնալաի առառն է տառառնալ հալաի առառնալ. առառնալ՝ առ

առարկան, որին ուղղված է հայցի առարկայի բովանդակությունը կազմող պահանջը¹: Հայցվորի կողմից ներկայացված նյութաիրավական պահանջի նպատակն իր խախտված կամ վիճարկվող իրավունքի կամ օրինական շահի պաշտպանությունն է: Հետևաբար հայցի առարկան իրավունքի կամ օրինական շահի պաշտպանության եղանակն է: Ինչ վերաբերում է պաշտպանության ենթակա իրավունքին կամ օրենքով պահպանվող շահին, ապա այն գույքային կամ ոչ գույքային բնույթի այն իրավունքը կամ օրինական շահն է, որի պաշտպանության համար էլ շահագրգիռ անձը դիմում է դատարան:

Սույն գործով ՀՀ գլխավոր դատախազության կողմից պատասխանողների դեմ ներկայացված է ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջ: Հիմք ընդունելով «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետը, համաձայն որի՝ դատախազը պետական շահերի պաշտպանության հայց հարուցում է հետևյալ բացառիկ դեպքերում, երբ՝ «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի հիման վրա իրականացված ուսումնասիրության արդյունքներով առկա են գույքի բռնագանձման հայց հարուցելու հիմքեր, ինչպես նաև նկատի ունենալով «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի նախագծի ընդունման հիմնավորման 3-րդ կետի դրույթն առ այն, որ հանցավոր ճանապարհով ստացված ակտիվների բռնագանձման կիրառումը վերահաստատում է կարևորագույն սկզբունք՝ ոչ ոք չպետք է եկամուտներ ստանա հանցավոր ճանապարհով, այս գործիքը մի կողմից ուղղված է հետագայում հանցագործությունների կանխարգելմանը, իսկ մյուս կողմից՝ հակաօրինական արարքով պատճառված վնասների փոխհատուցմանը և այլ անձանց խախտված իրավունքների վերականգնմանը, ինչպես նաև 20-րդ կետի դրույթն առ այն, որ մշակված օրենքի նախագիծը նախատեսում է քաղաքացիաիրավական կանխատեսելի ընթացակարգեր, որոնք թույլ կտան ավելի արդյունավետ պայքարել ապօրինի ճանապարհով ստացված ակտիվների շրջանառության դեմ և դրանք վերականգնել հոգուտ պետության կամ ապօրինի գործունեության արդյունքում տուժած անձանց² Դատարանը գտնում է, որ սույն հայցապահանջով պաշտպանության ենթակա պետական շահը կրում է ինչպես գույքային, այնպես էլ՝ ոչ գույքային բնույթ: Մասնավորապես, տվյալ պարագայում պետության գույքային շահն ապօրինի ճանապարհով ստացված ակտիվների՝ հոգուտ պետության վերականգնելու իրավական հարավորությունն է: Պետական շահի ոչ գույքային բնույթն արտահայտվում է այն ոչ նյութական բնույթների պաշտպանությամբ, որոնք կարող են վտանգվել ապօրինի ճանապարհով ստացված գույքի տնտեսական շրջանառության արդյունքում:

Պետական շահի պաշտպանությունն իրականացվում է ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման պահանջ դատարան ներկայացնելու եղանակով:

Դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ հայցվորի կողմից 20/01/2022 թվականին դատարան ներկայացված հայցադիմումն իր մեջ պարունակել է թե հայցի հիմքը և թե հայցի առարկան: Այսինքն, տվյալ դեպքում առկա է ենթադրյալ վիճելի իրավահարաբերություն, հայցվորի կողմից ի սկզբանե ներկայացվել է որոշակի նյութաիրավական պահանջ, որի միջոցով ըստ հայցվորի հնարավոր է եղել իրականացնել խախտված կամ վիճարկվող սուբյեկտիվ իրավունքի պաշտպանությունը, սակայն հետագայում հայցվորի կողմից փոփոխության է ենթարկվել սուբյեկտիվ իրավունքի պաշտպանության եղանակը՝ հայցի առարկան:

Նման փոփոխության արդյունքում, թեև տեղի է ունեցել հայցի որակական փոփոխություն, սակայն չի փոփոխվել այն սուբյեկտիվ իրավունքը, որի պաշտպանության նպատակով հայցվորը դիմել է դատարան:

Ելնելով վերոգրյալից ինչպես նաև հիմք ընդունելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 340-րդ հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորումը և ՀՀ սահմանադրական դատարանի 19/04/2016 թվականի թիվ ՍԴՈ-1265 որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները Դատարանը

գտնում է, որ թիվ ՀԿԴ/0017/02/22 քաղաքացիական գործով հայցային վաղեմության ժամկետը 20/01/2022 թվականին հայցվորի կողմից հայցի ներկայացմամբ ընդհատվել է:

Օրենքով սահմանված կարգով հայց հարուցելու հիմքով վաղեմության ժամկետը ընդհատվելու հարցին անդրադառնալիս Դատարանը անհրաժեշտ է համարում նաև պարզաբանել այն հարցը, թե արդյո՞ք հայցի առարկան լրացնելու կամ փոփոխելու դեպքում սկզբնական հայցի հարուցման արդյունքում առաջացած քննարկման առարկա իրավական հետևանքները վերագրելի են կատարված լրացմանը կամ փոփոխությանը:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 170-րդ հոդվածի 5-րդ մասից հետևում է, որ մինչև Դատարանի կողմից ապացուցման պարտականությունը բաշխելու մասին որոշում կայացնելը հայցվորը իրավունք ունի փոխել հայցի հիմքն ու առարկան, եթե այդ գործողությունը չի հանգեցնում հայցի էության փոփոխության: Հայցի էության փոփոխություն կարող է արձանագրվել այն դեպքում, երբ փոփոխվի պաշտպանության առարկա այն իրավունքը, որի խախտման կապակցությամբ հայցվորը դիմել է դատարան: Հայցային վաղեմությունը խախտված իրավունքի պաշտպանության հայցով դատարան դիմելու համար սահմանված ժամկետն է: Եթե անձը օրենքով սահմանված ժամկետում դիմում է դատարան, ապա հայցային վաղեմության ժամկետը պետք է ընդհատվի անկախ հայցվորի կողմից ընտրված պաշտպանության եղանակից: Էականը այն է, որ իր խախտված իրավունքի պաշտպանության համար անձը օրենքով սահմանված ժամկետում դիմել է դատարան: Արդեն այն հանգամանքը, թե ինչպիսի եղանակով է անձը փորձում պաշտպանել իր իրավունքը, հայցային վաղեմության ժամկետի ընդհատված լինելու համար էական նշանակություն չունի: Եթե օրենքով սահմանված կարգով հայց է հարուցվել, ապա ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 340-րդ հոդվածի ուժով հայցային վաղեմության ժամկետը այդ պահից համարվում է ընդհատված:

Վերը շարադրվածի հիմքով Դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործով ուսումնասիրություն սկսելու վերաբերյալ որոշումը կայացվել է 08/10/2020 թվականին, իսկ հայցադիմումը Դատարան է ներկայացվել է 20/01/2022 թվականին, որպիսի պայմաններում «Ուսումնասիրություն սկսելու մասին» որոշման կայացման և հայցադիմումը Դատարան ներկայացնելու պահի միջև ընկած ժամանակահատվածը չի գերազանցում երկու տարին: Այս առումով հիմնավոր են հայցվորի ներկայացուցչի պահանջները:

Բացի այդ, հայցի հիմքի ու առարկայի այն փոփոխությունները, որոնք համապատասխանում են ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 170-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջներին և թույլատրվել են դատարանի կողմից, չեն գտնվում հայցային վաղեմության կիրառման տիրույթում, եթե սկզբնական հայցադիմումը ներկայացվել է հայցային վաղեմության ժամկետում, քանի որ դրանով հայցվորն իրականացնում է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված տնօրինչական իրավունքները: Հակառակ պնդումը կհակասի ինչպես վկայակոչված ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 12-րդ, այնպես էլ՝ 170-րդ հոդվածներով հետապնդվող նպատակներին և նորմերի բովանդակությանը՝ իմաստագրկելով և դրանք ոչ կիրառելի դարձնելով:

Եթե հարցը դիտարկենք նաև ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 340-րդ հոդվածի իրավակարգավորման ներքո, ապա հայցային վաղեմության ժամկետի հաշվարկը հայցադիմումը վարույթ ընդունելու փաստի ուժով վերսկսվել է և այդ դեպքում էլ՝ հայցի առարկայի ու հիմքի փոփոխությունները ներկայացվել են հայցային վաղեմության վերսկսված երկամյա ժամկետում:

Ամփոփելով, Դատարանն եզրահանգում է, որ հայցային վաղեմություն կիրառելու միջնորդությունն անհիմն է և ենթակա է մերժման:

Ինչ վերաբերվում է հայցային վաղեմության ժամկետը վիճարկվող գույքերի ձեռքբերման սկզբնական՝ 2003 թվականից կամ 04/12/2018 թվականին քրեական գործի հարուցման տարեթվից հաշվարկելու և հայցը ներկայացնելիս եռամյա վաղեմությունը լրացած լինելու վերաբերյալ պատժապահանքների ներկայացումների մասնադրույթներին, ապա վերը նշված

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 168-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ հայցային վաղեմություն կիրառելու հիմքերի բացակայության դեպքում դատարանը որոշում է կայացնում հայցային վաղեմությունը կիրառելու միջնորդությունը մերժելու և գործի քննությունը վերսկսելու մասին՝ նշանակելով նախնական դատական նիստի ժամանակը և վայրը: Գործի քննությունը վերսկսելու մասին որոշումը եռօրյա ժամկետում ուղարկվում է գործին մասնակցող անձանց:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով նաև ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 168-րդ, 199-200-րդ հոդվածներով՝ Դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

Թիվ ՀԿԴ/0017/02/22 քաղաքացիական գործով հայցային վաղեմություն կիրառելու վերաբերյալ Արամ Վոլոդյայի Վարդանյանի, Կարեն Արամի Վարդանյանի, Ելենա Արամի Վարդանյանի ներկայացուցիչներ, փաստաբաններ Լուսինե Սահակյանի և Արամազդ Կիվիրյանի միջնորդությունը մերժել:

Քաղաքացիական գործի քննությունը վերսկսել և նախնական դատական նիստ նշանակել 2023 թվականի դեկտեմբերի 01-ին, ժամը 15:00-ին, ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի Երևանի նստավայրում՝ Երևան, Թբիլիսյան խճուղի 3/9 հասցեում, նիստերի դահլիճ 7:

Որոշումն ուժի մեջ է մտնում կայացման պահից և ենթակա չէ բողոքարկման:

ԴԱՏԱՎՈՐ՝

Կ.ԲԱԴԱԼՅԱՆ